

Halmos Sándor
Zsidó családnevek eredete és értelmezése

2003-ban kötetet adtam ki Nevek címmel, amely 726 oldalon 11 265 debreceni zsidó lakos nevét és adatait sorolja fel két részben: 327 oldalon 5110 főt, akiket a deportálásban megöltek, 393 oldalon 6138 főt, akik megmenekültek.

A kiadványhoz azóta számos észrevétel, helyesbítési kérelem érkezett, s kiadásra vár a módosítások jegyzéke. A tízévi kutatómunkám legfőbb értéke, hogy összeállt egy névsor, amely egyfajta adatbázis a családfájukat kutatók, a múltra emlékezők számára.

A munkához sok segítséget kaptam a Debrecenben és a határon túl élő, a holokausztot megjárt hittestvérektől, a leszármazottaktól, a Hajdú-Bihar Megyei Levéltár munkatársaitól, idegenektől, akik biztattak, hogy ne hagyjam abba. A kutatással egy időben gyűjtöttem össze Hajdú-Bihar megye zsidóságának történetét, amely Emlékezz! címmel jelent meg, s kezdtem el gyűjteni a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei zsidóság adatait.

Külön köszönet illeti Fölöp István országgyűlési képviselőt, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat korábbi elnökét, aki felhívta figyelmemet arra, hogy milyen jó lenne, ha a megjelent Nevek című könyvemet figyelembe véve elkészíteném a zsidó családnevek eredetét és értelmezését. E munka a későbbiekben segítség lenne a kelet- és észak-magyarországi zsidó családnevek értelmezéséhez, hiszen e területen a családnevek sok hasonlóságot, egyezőséget mutatnak. Köszönöm dr. Nagy Ferencnek, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár igazgatójának a közlés lehetőségét, s azt, hogy erkölcsi és anyagi segítséget biztosít a megye zsidóságának története megírásához.

Örökké hálás vagyok Róth Miklós Párizsban élő barátomnak, aki már évek óta biztat, hogy az általam végzett munka fontos, és eredeti célkitűzésem nem adhatom fel. Így született meg ez a tanulmány, amelyben a nevek eredetét, nyelvi, logikai jelentését mutatom be, amelyet különféle csoportokba osztott rendszerbe foglaltam.

*

Tanulmányomat Ádámmal és Évával kezdem. Ekkor mondta Isten: „Alkossunk embert a mi képünkre, hasonlatosságunkra, hogy uralkodjék a tenger halain és az ég madarain és a barmokon, meg az egész földön és minden csúszómászon, amely a földön mozog! És teremtette Isten az embert az ő képére. Isten képére teremtette őt, férfinak és nőnek teremtette őket. S megáldotta őket Isten és szólott hozzájuk Isten: Szaporodjatok és sokasodjatok és töltsétek be a földet és hódítsátok meg.”

A férfit elnevezte Ádámnak. A név a Bibliában gyakran „emberi lény” értelmében áll. Az „ádámá” „föld” szóból származtatják, és ez az ember földi eredetére utal. Az, hogy egy napon teremtette Évát is, jelzi, hogy férfi és nő szellemi beállítottságuk és alaptulajdonságaik alapján egyformán közel állnak Istenhez. A föld összes tájairól vette Isten Ádám porát, mely azt jelenti, hogy a föld minden országából és vidékéről való emberek testvérek. Évát Isten azon elgondolásból teremtette: „Nem jó, hogy az ember egyedül legyen, alkotok neki hozzá való segítőtársat!” Azzal, hogy az asszony a férfi testéből vétetett, az következik, hogy mindenkor késznek kell lennie férje támogatására: és a férjnek természetes kötelessége mindenkor szeretni és védeni feleségét, mint saját énjének részét.

E házaspárnak később született két fia: Káin és Ábel, s ezzel létrejött az első család, ami jelenlegi társadalmunknak is szerves része, alapvető eleme. E családból lettek később leszármazás útján további családok, nemzetségek, nemzetiségek, különböző népfajok. Ádám és Éva tehát mindnyájunk ős-apja, ős-anyja.

Ez így azonban nem felel meg az igazságnak! Ugyanis volt egy vízözön, amit Noén és családján, valamint a bárkában lévő állatokon kívül senki nem vészelt át. Minden élőlény elveszett. Noé és családja kezdte el a föld benépesítését. Így Ádám és Éva annyiban igazi ősszülő, hogy az ő létük teremtette meg – közvetve – őseinket, akiknek utódai népesítették be végül a világot.

Noénak három fia volt: Sém, Hám, Jefet. Bár egy apától származtak, mindhárom másképp nézett ki: a bőrük árnyalata, szemük és hajuk színe, de még a gondolkodásuk is különbözött. E három fiútól származik a világ valamennyi nemzetsége. Tehát minden ember testvér. A Bibliában leírt „nemzetek táblázata” etnográfiai szempontból eredeti dokumentum, amely semmi mással nem helyettesíthető. Adatainak minden lényeges részlete régi emlékek bizonyítékai által megbízhatónak, igaznak bizonyult.

Jefet fiai: Gómer, Mágóg, Mádaj, Jáván, Tubál, Mesek és Tirász. Gómer fiai: Askenáz, Rifat, Tógarma. Jáván fiai: Elisa, Tarsis, Kittim, Dódánim. A kisázsiai népek neveit tartalmazza. *Gómer*. Kimmeriaiak, a Kaspi-tó partján. *Mágóg*. Skythák, akiknek lakóhelye a Kaukázus lankáin volt. *Mádaj*: a médek. Jáván. A görögök (ionoiak, régi nyelven jawanok). *Askenaz*. Armeniában az Ararát szomszédságában éltek (Akkad, Askuzá). A későbbi zsidó irodalomban *Askenaz* Németországot jelenti. Ezért nevezik „askenázoknak” a német területről származó zsidókat. *Rifat* és *Tógarma*. Népek Kis-Ázsiában. *Elisa*. Egyesek a „Hellasz” szót látják ebben a névben. Mások Dél-Itáliával, Szicíliával vagy Ciprussal azonosítják. *Tarsis*. Gyakran említi a Biblia mint virágzó kikötővárost. Általánosan azonosnak tartják Tartessusszal a régi Spanyolországban. *Kittim*. Föníciai eredetű nép, Ciprus egy részén lakott. *Dódánim*. I. Krón. 1, 4–25-ben Rodanimnak van írva, azaz Rhodos sziget lakói az Égei-tengerben. Hám fiai: Kus, Micráim, Put és Kanaán. Kus fiai: Szeba, Havila, Szabta, Raema, Szabteka. Raema fiai: Seba és Dedán. Kus nemzette Nimródót, aki hatalmas vadász volt. Birodalmának kezdete volt Babel, Erek, Akkád, Kalné, Sineár országában. Ebből az országból ment Assurba és építette Ninivét és Rehóbot. - Irt meg Kelaht és Reszent. Micráim pedig nemzette Ludimot, Anámimot, Lehábimot, Naftuhimot, Páruszimot, Kaszluhimot, ahonnan származtak a filiszteusok, és Kaf-tórimot. Kanaán pedig nemzette Cidónt, elsőszülöttjét és Hétet és a Jebuszit, az Emórit, a Girgásit, a Hivvit, az Arkit és a Szinit, az Arvádít, a Cemárit és a

Hamátit, azután elszéledtek a Kanaáni családjai. És a Kanaáni határa volt Cidóntól Gerár felé Azzáig, Szodoma, Gomora, Adma és Cebójim felé Lesáig.

Hám. Egyiptom legrégebbi neve „Chem” volt, ami „feketét” jelent. Kétségtelenül célzás az egyiptomi talaj fekete színére. *Kus.* Etiópia. *Micráim.* Egyiptom leggyakoribb neve. A héber szó duális, és a kettős Egyiptomot, Alsó- és Felső-Egyiptomot jelenti. *Put.* Libva. *Kanaán.* A főniciai és filiszteus tengerpart mélyen fekvő síkságát jelentette. Később egész Nyugat-Palesztinát. A leírás szerint Micráim és Kanaán fivérek: azaz Palesztina és Egyiptom ugyanazon birodalom részei. Ez csak Mózes korában állott fenn. *Seba.* Nagy kereskedő állam Dél-Arábiában. Seba királynője meglátogatta Salamon királyt. *Nimród.* Hám leszármazottja. Ma azt a véleményt fogadják el, hogy a sumérok a babilóniai kultúra megalapítói, nem semiták. *Bábel.* Babilon, a kelet központja. *Erek.* A babilon „Uruk” városa az alsó Eufrátesz bal partján. *Akkád.* Agade város neve. *Sineár.* Héber név Babilónia jelölésére. *Ninive.* AsszírIA fővárosa. *Leháim.* Líbiaiak. *Naftuhim.* A Nilus-delta lakói. *Pátruszim.* Felső-Egyiptom, Pathros lakói. *Kaftórim.* Kréta lakói. *Cidón.* A régi Fönícia fővárosa. *Hétet.* A hetiták, akiknek nyelvemlékeit is megfejtették. *Jebuszit.* Egy törzs, amely Jeruzsálem környékén lakott. *Emórit.* Egy harci törzs, mely a Kanaánbeli lakosság közt élt. *Girgásit.* Egyike azon törzseknek, amelyet az izraeliták elűztek. *Hamátit.* Hamát – Szíriában királynak volt fővárosa.

Sém fiai: Élám, Assur, Arpaksád, Lud, Arám. Arám fiai: Uc, Hul, Geter, Más. Arpaksád nemzete Selahot és Selah nemzete Ébert. Ébernek született két fia: Peleg, Joktán. Joktán nemzete Almódádot, Selefet, Hacármávetet, Jerahot, Hadóramot, Uzált, Diklát, Obált, Abimáélt, Sebát, Ófirt, Havilát, Jóbádot.

A genealógiai táblázat szerint Éber Sém dédunokája volt, és ő volt Ábrahám öse, akit *ha-ibri*-nek neveznek. „Éber”-ből van a „héber” szó, az a név, amelyen az izraelitákat az idegen népek ismerték. *Élám.* Egy ország és egy nép neve, a legtávolabbi keleti nép. A legrégebbi élámi feliratok babilóniai nyelven vannak, mely igazolja, hogy Élámnak sémi lakossága volt. *Assur.* AsszírIA. *Lud.* A lydiaiak Kis-Ázsiában. *Arám.* Arameus vagy szír nép, melynek területe Mezopotámia.

Uc. Az az ország, ahol Jób élt. *Hul, Geter.* Helységek Szíriában. *Más.* Masius néven volt ismert. *Joktán.* A déli arabok őseinek tekintik. *Hacármávetet.* Hadramaut országa Dél-Arábiában.

Ez időben még csak egy nyelve volt az emberiségnek, nyilván kevés szókinccsel, de elég volt ez is. Azonban a Teremtő Bábel tornya építésénél összezavarta a nyelveket. A Bábel név két szóból ered: „Baa” – kapu, bejárat, „El” – Isten neve. (Tehát: feljáró az Istenhez.) Héberül azonban van egy másik értelme is: „keveredés, kavargás”. A tény: megkezdődik a nyelvek fejlődése.

Mózes második könyve az egyiptomi szolgásgát, majd onnan a szabadulás után a sivatagi vándorlást írja le. A negyedik könyv harmadik fejezete leírja az első népszámlálást, ami genealógiai szempontból nagyon fontos. A 26. fejezetben már egy részletesebb népszámlálás is van: törzsenként.

Végre őseink elérik az ígért földjét, letelepednek: i. e. 1000-ben megalakul Jeruzsálem is. Saul, Dávid, Salamon királyok erős monarchiát építettek, de i. e. 722-ben az ország romokban hever. A babilóniai győzelmet a perzsa és a hellén, majd a mindent elsöprő római szakasz követte. I. e. 638-ban az arabok foglalták el Jeruzsálemet. Hiába számítjuk az i. sz. 70-es évet a Szentföld megsemmisülése idejéül – amikor Róma elfoglalta azt –, az igazi diaszpóra már azt megelőzően, sokkal korábban megkezdődött, mégpedig akkor, amikor 722-ben az Asszírok, Nebukadnozor 597 és 598-ban támadják meg. Az időszámítás utáni korban kialakul

az ős-kereszténység, és gyorsan terjedni kezd. Aránylag rövid időn belül elterjed a kereszténység, s pár évszázad után már több állam vezető vallása lesz

A diaszpóra messzire kényszerítette a zsidóságot, szerte Európába, de nem szabad elfeledni, hogy kultúrája a modern civilizáció bölcsője lett.

*

Debrecenbe már a középkor idején jártak zsidó kereskedők. Az 1781-ben a Piac utcán megtartott vásáron már 10 zsidó árus is részt vett. Már később 1-2 zsidó család is telepedik a városon kívül. 1791-ben a város külső telkén már kis imaházat állít fel a fejlődő zsidó közösség. Bár II. József több magyar városban már letelepedési engedélyt ad, Debrecen városa még nem hajlandó erre. Egészen 1840-ig a zsidók külterületről jártak csak be a nappali órákra, hogy a városon belül lebonyolítsák üzleti ügyeiket: kölcsönöket adtak, áruikat adták el. Házaltak, vásárokra jártak.

Az 1840. évi 29. törvénycikk megengedte – a bányavárosok kivételével –, hogy a zsidók minden városban letelepedjenek. Így most már Debrecen sem tagadhatta meg. Az első zsidó 1841-ben kapott hivatalos engedélyt. Az 1848/49-es szabadságharcban – bár csak 97 zsidó volt a városban – büszkén kivették részüket: honvéd főorvosok, hadnagyok lettek. Az 1867-es emancipációs törvény elhozta a zsidóság számára a jól megérdemelt egyenjogúsítást. Ezt követi a tömeges névmagyarosítási hullám. Hiszen ezt az asszimilációs törekvések is szükségsszerűvé teszik.

Ettől kezdve minden tekintetben fejlődik a status quo és az ortodox közösség. Az 1920-as években a Turul Bajtársi Egyesület kezdte üldözni a zsidókat. Dr. Baltazár Dezső református püspök sokat tett védelmük érdekében. 1924-25-ben már egyes zsidó családok Debrecenből is a Szentföldre mennek. 1941-1942-ben lengyel, szlovák, jugoszláv zsidók jönnek Magyarországra a fasizmus elől. 1944-ben deportálás, valamint a már előtte lévő munkaszolgálat Debrecen zsidó lakosságának több mint felét elpusztította.

A genealógia

tudománya a családok eredetének kutatása. A családfa: felmenő, lemenő és oldalági kapcsolatok kutatása, valamint két vagy több egymástól eredetileg független családnak házassági kapcsolat folytán kialakult rokoni alakzatát van hivatva rendszerezni. Mint korábban láttuk. Már Mózes öt könyvének a 4. kötete is adatokat tartalmaz a népszámlálásokról.

Az őskortól kezdve tehát, de főleg a középkorban, főleg az uralkodók és nemesiség körében igen fontos szerepet játszott a családfa kimutatása és még a 18-19. században is. A kisenemesség körében is nagyra becsült valami volt a nemességet – azaz előkelő származást – bizonyító kutyabőr.

A jelenlegi időben ugyancsak népszerűvé lett a családfakutatás, a hovatartozás keresése és bizonyítása. Sokan keresnek választ nagy kérdésekre: honnan jöttem? Kiktől származom, és kik vannak meg tulajdonképpen rokonaim közül? Hová lettek azok a rokonaim, akik a világegésben elvesztek?

A Nevek című hatalmas névsor bizonyos mértékig ezekre a kérdésekre is megválaszol. Ha tudunk több adatot a keresettekről, akkor egy kis kutatás alapján meg is állapíthatjuk, hogy mi lett velük. Tehát ez a munka segítség lehet egy családfa elkészítéséhez (kiegészítve természetesen több, részletes anyagot szolgáltató

adattal: mint anyakönyvi igazolványok, iskolai bizonyítványok, katonai adatok, sírkőfeliratok, levéltári okmányok, felfedezett magánlevelezések és az élet keretében előforduló apró-cseprő adatok, személyi elbeszélések.) Az előző oldalak rámutatnak, hogy ősünk Európa földjén állandó mozgásban voltak. Ennek az állandó mozgásnak két oldala is volt. Egyrészt a zsidóság átadta a befogadó országok részére a saját maga által hozott saját kultúráját. Akárcsak a havas hegyről leguruló lavina magával ragadja az útjában lévő kavicsokat, fatörzseket, vagy a folyamok sebes árja hurcolja el az útjukba akadt köveket, törmeléket.

Ily módon a zsidóság, saját tradícióját mindig fenntartva, de át-átvett idegen kultúrát, szokásokat is, ezzel együtt elsősorban a neveket. (Részben önként, részben kényszerrel.) A félreértések elkerülése végett újra kénytelen vagyok kihangsúlyozni, hogy jelen tanulmányomban nem magával a szoros értelemben vett genealógiával szándékoztam foglalkozni – helyre és időre való tekintettel –, hanem annak csak egy ágával, a nevek etimológikus elemzésével, a nevek nyelvtani értelmezésével, azok jelentésével. A genealógiának sok segédtudománya van. A legfontosabbak: a történelem, földrajz, heraldika (címertan) és az etimológia (nyelvi elemzés). Egy részét ennek lásd a prefix és suffix listában is.)

Nehéz helyzetben ezek a segédtudományok segítenek megfejteni egy-egy komplikáltabb név jelentőségét és értelmezését.

A Bibliában látott nevek a zsidóknál megmaradtak a középkorig. Például: József ben David – volt egy egyén neve úgy a zsidó templomon belül, mint azon kívül a gettóban, sőt a gettó kapuin kívül a városokban, ahová üzleti ügyeinek lebonyolítása céljából naponta eljárt. Európában a 9. századig egyáltalán nem voltak családnevek (sem a zsidóknál, sem a keresztényeknél). Olaszországban jelennek meg az első családnevek az időszámítás utáni 9–10. évszázadban. Magyar- és Lengyelországban a 15. században. Addig még Magyarországon (akárcsak a többi európai országokban) latinos nevek voltak használatban, például: David filius Markus (David Markus fia) vagy nőnél: Livia filia Markus (Livia Markus lánya). Amikor aztán a családnevek lassanként használatba kerültek, két neve lett az embereknek egyszerre: például Lichtmann Ignác = Lichtman a családnév, amit úgy is hívhattunk, mint „első név” és „Ignác” a vezeték-név = második név.

Ezzel az első és második jelzővel azonban vigyáznunk kell. Ugyanis az egész Európában a magyar név néz csak így ki. Minden többi európai, sőt amerikai és más nevet beszélő népeknél a családi név a második helyre, a vezeték-, azaz keresztnév (amit mi „második” névnek nevezünk) viszont az első helyre kerül: például németben: Johann Strauss, angolban: John Brown, francia: Etienne Morois, spanyol: Michael Domingo stb. Csak a kínai, koreai, vietnámi és japán nevek hasonlóak a magyar nevek felépítéséhez. Nomen est omen – mondja a latin közmondás. Azaz: a név jelzi hordozójának mivoltát.

Semmi sem igazabb ennél. Ha ránézünk a névre, látjuk, hogy kb. ki volt „Kovács Gábor”, vagy honnan ered: Van der Meer – esetleg Francois du Mourier, vagy: Olaf Gustaffson. A nevek felismeréséhez egyszerű kulcsot tudunk adni. A családnév alapjához kétféle ragot szoktak hozzá függeszteni. Az egyik az előrag (prefix), a másik az utórag (suffix).

Az előragok (prefixek) a következők:

	Nyelv	Jelentése	Úgy mint (példa, jelentése)
ab	welsh	valaki fia	Absalom = Salom fia
abu	arab	apa	
al	arab	a-Razi	
alt	német	öreg	Altmann = öreg ember
bab	lengyel, ukrán, szlovák, cseh	öreg	
beau	francia	szép	Beaumarchez
ben	héber	valaki fia	Mózes ben Jákov
bin	arab	valaki fia	
ibn	arab	valaki fia	
da	olasz	valahová való	da Vinci
de	holland	valahová való	
di	olasz, spanyol	valaki fia	
Gott	német	Isten	Gottdiener = isten szolgája
mac	ír, skót	törzsből való	MacDonald = Donald törzsből
mc	ír	törzsből való	McClarren = Clarren törzsből
van	holland	törzsből való	Van Heuten = Heuten törzsből
von	német	törzsből való	Von Braun = Braun törzsből

Az utóragok (suffixek):

	Nyelv	Jelentése	Úgy mint (példa, jelentése)
a	latin	női nem	hímnem: Alvin, nőnem: Alvina
aj	albán		
ak	lengyel, cseh		Dvorak
as	litván		Salinas
Bach,			
Back	német	patak	Krumbach (patak neve)
Baum	német	fa	Öhlbaum = olajfa
Berg	svéd, dán, német	hegy	Rosenberg = rózsahegy
cicy	cseh		
chuk	ukrán		
ki	szerb		Dembski
Dorf	német	község	Mitteldorf = középfalu
eanu	román		
ek	lengyel, cseh		Leszek
er	francia, német		Berger
es	görög, portugál		Mercedes
escu	román		Ceausescu
ev	bolgár, orosz		Pelev
ez	spanyol		Martinez
fi, fia	magyar		Jakabfi = Jakab fia
lak	lengyel, ukrán	valaki utódja	Kislak = Ki-nek a fia
ovi	szerb, horvát	kicsi fia	Padlovi = Padló apa kicsi fia
ik	lengyel	kicsi fia	Pavlovik = Pavlo apa kicsi fia
ikh, ykh	román	kicsi fia	Muzsykh = Muzs apa kicsi fia

ino	latino, olasz		Flaminio
iu	román		
ko, nko	ukrán	kicsinyítő képző	Kutko = kutyácska
lein	német	kicsinyítő képző	Röslein = rózsácska
Mann	német	valakinek a szolgája	Gottmann = isten szolgája
ne	litván	női alak	Pan = úr, Pane = úrnő
nova	olasz	új	Casanova
ny	cseh	új	Gorodny
ov	orosz, szerb		Lemonov
ow	porosz		Luchow
Pern	német	forrás	Aspern
s	litván, lett	férfi	Martes = Márton
ski	lengyel	vkinek a tulajdona	Pulaski
ska	lengyel		női alak Lipinska
sky	cseh		Dembinsky
vere	spanyol	zöld	Monteverde = zöld hegy
vich	orosz, lengyel	fia valakinek	Markovich = Markó fia
vitz, vych, wicz, witz			és witch alakokban is megjelenik.

A szakirodalom a családneveket – eredetük és jelentőségük szerint – a következő csoportosításban említi: 1. országok szerint; 2. földrajzi (települési) származás; 3. foglalkozás szerinti; 4. személyes tulajdonság; 5. növényi és ásványi; 6. állati vonatkozás szerint. Tehát összesen csak 6 csoport. Én ezekkel nem elégedtem meg. A szakirodalommal szembeszállva, egyszerű logikára alapozottan a meglévő csoportokat további alcsoportokra osztottam fel. Tettem ezt, hogy a monotoniságot megtörve, az anyagot érdekesebben taglalhassam és rövidebb, áttekinthetőbb listákat tudjak készíteni.

Az első helyre tettem persze a Bibliát, mint nyelvészeti és történelmi forrást. 2. A földrajzi vonatkozást felbontottam magyar és németre, valamint egy speciális alcsoportot is képeztem (magyarázatot lásd majd lejjebb). 3. A foglalkozásból kivettem a közjogi méltóságokat és egyebeket, továbbá megalkottam a vízzel kapcsolatos foglalkozásokat. 4. A személyes tulajdonságokat kettéosztottam: fizikai és szellemire. 5–6. A csoporton kívül felállítottam egy természetit, valamint ásványit is. Fantázianeveket, német speciális nevek csoportját, színekre utaló neveket és azok összetételét és még több más újdonság csoportját alakítottam ki. Így azután az én rendszerem „az egyszerű” hat csoport helyett 24 alcsoportot tartalmaz a következőkben:

A/1. Bibliai eredetű családnevek. *A/2.* Bibliai eredetű, idegen nyelvű nevek. *B.* Közjogi méltóságot, hivatali és társadalmi állást jelölő nevek. *C/1.* Földrajzi nevekből eredő magyar nevek. *C/2.* Földrajzi nevekből eredő idegen nyelvű nevek. *C/3.* Földrajzi nevekből eredő idegen nyelvű nevek. *D.* Országok, nemzetiségek és egyéb nevekből alakult nevek. *E/1.* Foglalkozásra utaló magyar nevek. *E/2.* Foglalkozásra utaló német nevek. *E/3.* Foglalkozásra utaló idegen nevek. *F.* Fizikai jellegre utaló nevek. *G.* Szellemi tulajdonságot, magatartást leíró nevek. *H.* Állati nevekből alakult nevek. *I.* Növényi nevekből alakult nevek. *J.* Ásványi, fémek elemekre utaló nevek. *K.* Folyóvizekkel kapcsolatos nevek. *L/1.* A természet világából vett nevek. *L/2.* Fantázianevek.

L/3., a *G.*, *H.*, *I.*, *J.* és *L.* csoportbeli nevek továbbképzése német nevekben. *M/1.* Színekre utaló nevek. *M/2.* Színekre utaló, összetett német nevek. *N.* Vezetéknevek családnévenként való használata. *O/1.* A leggyakrabban előforduló magyar nevek. *O/2.* A leggyakrabban előforduló német nevek.

Most pedig térjünk át magához az adatbázis tárgyalásához. Mivel a későbbi oldalakon megjelenő szövegeket nem akartam megjegyzésekkel zavarni, itt fogom azt megtenni: *A/1.* Érdekes, hogy a sok bibliai név között Noé neve nincs. Természetes, hogy az Isten neve szintén nincs, hisz az ő nevét felvenni bűn lenne a gyarló ember számára. A német nevekben itt leginkább csak képzett neveket látunk. *A/2.* A szláv eredetű neveknél a -vics, ts, suffixel alkotott neveket látjuk.

B. Itt viszont megtaláljuk még – elsősorban – magának Ferencz József császárnak a nevét is. Nem szükségtelen megjegyezni azt sem, hogy úgy ebben, mint a Herczeg névben a régi helyesírás módja szerinti „cz” szerepel, ami arra utal, hogy ezek a nevek a 19. században kerültek viselőjükhöz. Ugyanis ez a régi betűzés a 20. században már elavulttá lett. *C/1.* Ez a csoport az *E/1.* csoporttal együtt a legnagyobb az összesek közül. Érthető, ha arra gondolunk, hogy a 19. századbeli mesetises, majd az 1867-es kiegyezést követő névmagyarosítási eljárásokban ez volt a legegyszerűbb módja nevet találni. Figyelemre méltó, hogy a „Debreceni” név csak három egyénnél jelenik meg, míg Bihari 18, Csengeri 23 és Nyíri 18 esetben. Különben a helységnevek egész Nagy-Magyarország területét idézik. *C/2.* A szerb eredetű: Adorján név szükségszerűen figyelmeztet arra, hogy nem szabad sokszor a név hangzására alapítani annak eredetét. Annak ellenére, hogy ez a név például igen szép magyar hangzású, az mégsem magyar eredetű.

Ugyanígy: a Beregrad névnél. Igen gyakran egy vagy több betű vidékenkénti használatban átváltozik. *C/3.* Felhívom itt a figyelmet az oldal jobb oldalán feltüntetett, általam alakított alcsoportra: Ausländer = külföldi viszonylatban az egy egységben letelepedett lakossággal szemben, valamint – érdekesség kedvéért – a Strasszer és Kaff nevek ellentétes értelmezésére. *D.* A régimódi cz használatát itt is megláthatjuk. A szláv név: Báno itt ugyanúgy jelentkezik, mint a *C/2.*-ben az Adorján név. Megtévesztően!

A Frank név Német- és Franciaországból jött. Askenázi név. Ugyanezen név más formái: Frankel, Fränkel; Frankles, Frenkl viszont az Ibériai-félszigetről jöttek, azaz: szefard zsidók. Ezen szefárdok egy része az üldöztetések során Törökországba menekült, ahonnan aztán visszavándoroltak nyugatra, így Magyarországra is.

E/1. Ez a csoport jó áttekintést ad az olvasónak arra vonatkozólag, hogy az idők során a zsidók milyen foglalkozást űztek. Azonban kihangsúlyozandó, hogy ez a foglalkozás csupán a nevet felvevő személyre vonatkozik, mert nem biztos aztán, hogy a névváltoztató utódai is követték volna az eredeti foglalkozást. (Kivéve földbirtokosok vagy jól bevezetett üzletek továbbvitelét a névviselő gyerekei által – ritka esetekben!) Mindenesetre az a tény, hogy ebben a listában a legalacsonyabb munkástól kezdve megtalálunk mindenféle ipari és mezőgazdasági foglalkozást űző személyt, megcáfolja azt a nem teljesen tárgyilagos közvéleményt, hogy a zsidóság legtöbbször kereskedő és jól jövedelmező pénzváltó volt.

E/2. A fentiek vonatkoznak erre az oldalra is. *E/3.* A jiddish eredetű Paneth névhez: A név töve a lengyel eredetű: „Pan” (földesúr). A név nem jelenti azt, hogy névviselője volt maga a földesúr, hanem csupán: a földesúr környezetéhez tartozó, illetve a földesúr alkalmazásában lévő egyénről van szó. Ugyanígy a *B.* listában a Herczeg, Gróf, Nemes és a többi hasonló név sem jelenti azt, hogy viselője valóban

herceg vagy gróf, hanem csak annyit, hogy a hercegi vagy grófi alkalmazottak közé tartozik. F. Ebben a csoportban a jól hangzó nevek között találunk több gúnynevet is. (Ezeket a névadó bizottság rosszindulata róttá ki a névcserét kérelmezőre. Sokszor nevetségessé tétel végett, sokszor bosszúból azért, ha a kérelmező nem akarta vagy nem volt képes a reá kivetett adót megfizetni. Ilyenek például: Hollós (képű), Elefánt – a németben: Kleinroth, Verplakte. G. Az ide tartozó neveknek a 19. századi vagy korábbi időben történt felvevését (a korábbi „cz”-hez hasonlóan) itt a „Baráth”, Boldogh nevekben állapíthatjuk meg – a „h” betű használata. H. Ebben a kategóriában van egy név, ami feltétlenül magyarázatot érdemel: a német-olasz Rappaport név. A története ennek az, hogy volt egy német származású vőlegény (a neve a német Rappa – holló – volt), míg a menyasszony egy előkelő olasz család leszármazottja és a neve Porto (kikötő) volt. Házasságuk megkötésekor egyik sem akarta feladni az eredeti nevét és igen találékonyan kitalálták ezt a jól hangzó összetett nevet: Rappaport (Rappa + port). Ez a név a mai napig is gyakori és tiszteletben álló név Németországban. I. A német eredetű nevek közül külön kiemelendő a Baum (fa), Blaum, Blume és Blohm (koronként használt helyesírással). Virág – amely nevek különálló csoportokat alkotnak – az L/2. alatti nevek között is megtaláljuk majd.

Ugyanezen az oldalon találunk egy másik példát is a jiddis eredetű nevek között. Az itt említett Ruzicska név két szempontból is említést érdemel. Egyrészt mert kedvesen hangzó növényi eredetű név: a „Rose” rózsza kicsinyített formájában jelenik meg: Rózsácska értelemben. Ugyanakkor azonban ez azonos egy női névvel is (Rózsika, jiddisül). Ez a mivolta aztán ezt a nevet egy egészen más csoportba is helyezi, az ún. anyai nevekhez, azaz a matrimón-nevekhez, ami pedig igen kevés számban jelenik meg a zsidó nevek között. Ennek egyszerű oka van: a zsidó nevek elsősorban az apai névhez való kapcsolatot mutatják: Dávid ben Mózes. A születendő gyerek az anya nevét csak abban az esetben kapta meg, ha a gyermek apja a születést megelőzően elhalt, vagy azon a szegényteljes esetben, ha a gyermek törvénytelen volt.

J. Aránylag kis csoport. Nem Magyarországon, de Németországban történt a 18–19. század táján – az akkori névváltoztatások idején –, hogy a nemesfémekre emlékeztető nevekért: Arany, Ezüst külön adót kellett fizetni az államnak (így azután a szegény ember részére csak a vas vagy a cin fémek maradtak.) Ugyanez volt a helyzet a drágakövekkel is. K. Sok magyarázat ide nem hiányzik, legfeljebb az arra való rámutatás, hogy az angol Bay név eljött ide is messziről. Ez azonban nem az egyetlen angol név, ami Debrecenben megtalálható. L. Igen kedves, sokszor romantikusan hangzó nevek: magyarban: Hajnal, Harmat, németben: Morgenstern, Sonnenschein. További érdekességek, hogy a görög mitológiából is van egy név, valamint latinból is kettő.

L/2. Legelőször is meg kell állapítanunk, hogy mit nevezünk fantázianeveknek. A válasz nem olyan nehéz rá. Minden olyan név, ami nem képvisel egy élő személyt, valóban meglévő földrajzi vagy természeti jelenséget, hanem a megjelölt név meszterkélten kitalált, fantáziára alapozott módon jött létre. Mivel magyar nevek között ilyen kevés volt, így azokat ott el is mellőztem. A német nyelvben ezek szép számmal jelentek meg, így fontosnak tartottam ezeket külön itt megjelölni. Az L/2. oldalon a Berg (hegy) szóból, Stein (kő) szóból, Baum (fa) szóból, Feld (föld) szóból alakult neveket látunk. Ezt azért hagytam utoljára, mert itt látunk egy rendhagyó nevet:

amíg az ebbe tartozóknak a Feld szó a név végén áll, addig a rendhagyó Feldheim névben ez elől van. L/3. Jellemző fantázianév itt a Friedhaber = Békeszerető.

Debreceni vonatkozásban a legötletesebben megválasztott névváltoztatás példája a Mannheim név. Viselője – mint jól tudjuk – polgári iskolai héber tanár volt. Valóságos, nagy héber tudású ember, társszerzője a Grosz–Mannheim héber–magyar, magyar–héber kéziszótárnak. Ő élve maradt, de családja minden tagja odaveszett a holokauszt során. 1945-ben megváltoztatta a régi, eredeti Mannheim nevét, és felvette a saját maga által kiötlött Isbethi nevet. Ez a név igazán érdekes, ha úgy gondoljuk, jó magyaros hangzású, de valóban héber név: Ish-béthi (a ház ura).

Érdekes még ezen az oldalon az utolsó említett Eisenberger név. Három részből, kétszeres képzéssel nyert név: Eisen (vas), berg (hegy), -er képző.

M/1. Érdekes megjegyezni, hogy nem minden szín jelentkezik az egyes nyelvekben. Például a magyar nyelvben nem találunk – legalábbis a debreceni nevek között – piros, sárga, ezüst és kék neveket, míg azok német változata széles körben jelentkezik. M/2. A következő oldalon láthatjuk majd a színekből mint előtagokból alkotott neveket. N. Itt sok meglepetésben van részünk. A német nevek között: Gonda nem más, mint a Konrád név sokrétű átalakulása. Ki hinné különben, hogy a jó magyar hangzású Orbán tulajdonképpen latin eredetű? Ugyanígy a Robozról, hogy angol eredetű? Vagy a színmagyar csengésű Barta és Bartos?

Az O/1. és O/2. oldalakat szinte játékosan tettem be a többi közé. Éppen csak, hogy kíváncsiságunkat elégítse ki. Hogy mely nevek voltak és vannak a legtöbben vagy legkevesebben.

A magyar nevek között a Farkas viszi el a pálmát a 72-es számmal. Ez azt jelenti, hogy az egy Farkas családnév összesen 72 meghalt vagy élő egyéni személy nevét képviseli. A kimutatás mindazokat a neveket tartalmazza lemenő sorrendben, amely nevek legalább 10 egyéni nevet képviselnek. Az ennél kevesebbszer előforduló neveket magában a szövegben lehet megkeresni.

Az O/2 listán a Klein név viszi a fáklyát legelől 430 számot mutatva. Mögötte halad Grosz 302 számmal – mindvégig a 10-es gyakorító számot mutató nevekig.

Rövidítések

A nevek bizonyos nyelvcsaládból való származására utaló rövidítések: ang – angol, cs – cseh, fra – francia, gör – görög, h – héber, j – jiddis, la – latin, le – lengyel, m – magyar, n – német, o – orosz, ol – olasz, r – román, sz – szláv, sze – szerb.

Átv – átvitt értelemben, bn – becenév, gn – gúnynév, hit – helyesírási tévedés, vsz – valószínűleg, = ugyanaz (Leiger = Laufer (futó), – a szó tövének idézése (Kornfeld, -feld), ( ) értelmezési magyarázat (Teller m: tányér(készítő)), 1....2 – többféle jelentés lehetséges (Zober 1. kád, 2. dézsa (készítő)).

A nevek után álló szám (a felsorolt nevek közötti) előfordulás gyakoriságát jelzi.

Bibliai eredetű családnevek A/1.

Magyar: Ábrahám 9, Áron 12, Angyal 8, Dávid 54 (héber: „a szeretett”), Eliás 5 (Elijahu-ból), Gábor 11 (Gábor arkangyal), Israel 5, Izsák 7, Jakab 46 (m: Jákob), Jakabfi 4 (m: Jákob fia), József 5 (héber: „az úr megáldja”), Lőw 7 (m: Levita), Lőwy 37 (m: Levita), Lévi 2 (m: Levita), Lukács 14, Lázár 7 (m: Eliázár), Kain 1, Mózes 13, Máté 3, Salamon 36, Sámuel 4 (héber: „az Úr Hallja”), Szinai 1 (értsd: Szinaj hegye).

Német: Ehrenfeld 35 (m: Áron családjából való), Elisner 2 (m: Eliás családjából való), Engel 23 (m: angyal), Gottdiener 25 (m: az Isten szolgálója), Gottesmann 7 (m: az Isten embere), Gottfried 5 (m: istenfélő), Gottlieb 58 m: (istenszerető).

Héber: Abelesz 1 (m: Ábel családjából való), Basch 11 (héber: ben Simon, m: Simon fia), Kahan 5 (héber: Kohen m: kohanita), Kohn 147 (héber: Kohen m: kohanita), Szófer 2 (héber: Tóra másoló).

Román: Libandi 1 (román: Liban m: Libanon), Katz 123 (német hangzású, de tulajdonképpen egy rövidítése a héber: Kohen Zedek-nek, magyar jelentése: „a becsületes pap”),

Bibliai eredetű idegen nyelvű nevek A/2:

Orosz eredetűek: Davidovics 2 (m: Dávid fia), Davidovits 4 (m: Dávid fia), Iczkovits 2 (m: Izsák, becézve: Icko, Icke, Izsák fia), Jakabovits 35 (m: Jákob fia), Simonits 2 (m: Simon fia), Simonovits 4 (m: Simon fia).

Lengyel: Slamovits 13 (m: Salamon fia)

Szláv: Szrolovits 2 (yiddis és kelet szláv keveréke. Srol vagy Zrel, magyar jelentése: Israel. A név jelentése: Izrael fia).

Yiddish: Moskovits 66 (Moise, m: Mózes fia)

Latin: Markovits 37 (latin: Márkus, a név magyarul: Márkus fia)

Közjogi méltóságot, hivatali és társadalmi állást jelölő nevek. B. Nem ABC-ben, hanem „rangsorban”:

Német nevek: Ferenc József 1, Hersch 1 (m: uralkodó), Király 2, Kaiser 10 (m: császár), Herczeg 4, König 8 (m: király), Gróf 2, Kanczler 1 (m: kancellár), Nemes 2, Herczog 4 (m: herceg), Bíró 13, Kron 9 (m: királyi tanácsos), Papp (Pap) 1, Hofmann 17 (m: udvarhoz tartozó), Kardos (katonatiszt), 37, Neumayor 1 (m: új polgármester), Vértés (páncélos katona) 12, Meyerhoffer 2 (m: Mózesben bizakodó), Vértesi (páncélos katona) 12, Edlis 5 (m: nemes a n: Edelből), Pallós (ór) 2, Ritter 7 (m: lovag), Bárdos (alabárdos) 4, Richter 2 (m: bíró), Dobos 7, Kraszner 2 (m: kincstárnok), Hajdú 13, Reiter 3 (m: lovas katona), Szabados (szabad polgár) 5, Schreiber 10 (m: írnok), Polgár 5, Burg 11 (m: várban lakó), Deák (íródeák) 6, Burger 2 (m: polgár), Bürger 19 (m: polgár), Freireich 9 (m: gazdag szabadember), Freismann 1 (m: gazdag szabadember), Schenk 1 (m: udvari pohárnok), Waltner 2 (m: uraló n: walten), Friedrich 6 (m: Frigyes), Fritz 1 (m: a császár beceneve).

Latin eredetű nevek: Rex 1 (m: király), Palatinusz 2 (m: alkirály), Augustus 1 (m: fenséges, latin: August).

Magyar történelmi nevek: Dobó 1, Dózsa 1, Klapka 1, Gellért 1, Mátyás 1.

Szláv: Vajda 7 (m: törzsfő).

Német híres nevek: Kant (Emmanuel) 3, Wallerstein (hadvezér) 8.

Földrajzi nevekből eredő magyar nevek, C/1:

Magyar nevek: Abonyi 3, Ajta 1, Ar dai 2, Aszódi 1, Bagaméri 1, Bagi 1, Bajomi 3, Bakonyi 4, Balkányi 3, Baranyai 2, Berenyi 2, Berki 2, Bihari 18, Bonyhárd 3, Boros 2, Borosi 1, Borossy 2, Csáti 2, Csengeri 23, Darvas 3, Darvasi 5, Debreceni 3, Deményi 4, Devai 3, Dobos 7, Egri 7, Egyed 1, Elekes 2, Falus 3, Félegyházi 1, Földes 18, Földváry 3, Fülep 11, Füredi 6, Földesi 2, Gara 3, Garai 22, Galányi 1, Gabányi 10, Geszteji 3, Gerlai 2, Geszti 2, Gömöri 3, Gönczi 2, Gyulaházi 3, Harsányi 4, Halmágyi 4, Hortobágyi 2, Iharosy 2, Irsai 1, Kálmánczy 1, Károlyi 1, Kárpati 4, Karsai 4, Kassai 1, Keresztes 1, Kissomlyói 3, Kóhegyi 1, Kóvári 7, Ladányi 5, Létai 1, Lévai 1, Leveles 4, Losonci 4, Lőcs 1, Lőcsei 5, Lőrinczi 22, Madai 1, Mándi 8, Mándoki 2, Margittay 1, Maroki 1, Medgyesi 4, Miskolczi 1,

Monoki 1, Nyíri 18, Pécsi 3, Petreczy 1, Póka 1, Polgár 3, Radnai 1, Radványi 1, Reményi 3, Renci 3, Rényi 2, Riminyi 1, Sarkadi 3, Selmecsi 2, Siklós 2, Solymári 3, Somlay 2, Somló 1, Somogyi 12, Simonyi 1, Szatmári 2, Szécsi 2, Szelényi 3, Szerényi 2, Szepesi 3, Széplaki 5, Szentmihályi 2, Szentmiklósi 1, Szöllősi 1, Szirmai 1, Tarnai 1, Tihanyi 1, Tószeghi 3, Turai 2, Ujlaki 1, Váradi 4, Varsányi 1, Várkonyi 3, Vértes 9, Virányi 2, Vizsolyi 2, Zombori 2

Földrajzi nevekből eredő idegen nyelvű nevek C/2:

Austerlitz 7 (m: napóleoni csatahely) Berliner 3 (m: berlini), Breitenbach 2 (ausztriai városka), Breuer (m: sörkészítő), Brieger 2 (m: előkelő sziléziai család), Czober 1 (m: Coper falu), Dessau 1 (m: német városka neve), Danczinger 22 (m: dancigi), Engelhardt 1 (m: előkelő sziléziai család), Faber 1 (m: előkelő bajor család), Heisler 7 (m: bajor előkelő család), Heimann 9 (m: a feudális időben nagy család volt Svájcban), Jenei 1 (m: jénai), Kantner 2 (m: pomerániai család - a Kant név is ebből ered), Kappel 1 (m: középkori név, német-svájci eredetű), Kapper 1 (m: előkelő család), Kissner 1 (m: ónémet kézzil szóból: = katlan, Hesseni család), Kolb 8 (m: porosz família), Kohlmann 1 (m: faszénégető, Saxonnia vidékéről), Feith 1 (m: feudális név Ausztriában), Lesko 1 (m: középkori nyugat-porosz család), Leyer 1 (m: középkori ulmi család), Landau 15 (m: vidéki személy), Leipnik 2 (m: lepzigi), Löwinger 14 (m: Lowenberg hegyi), Königsbach 2 (m: Heidelberg melletti városka), Kuttner 1 (m: német Kuttenberg helység), Menczel 2 (m: mainzi), Mittelbach 1 (m: ausztriai város), Nicholsburg 2 (m: város), Nadler 4 (m: német család a középkorból), Popper 24 (m: westfaliai középkori család), Rechmayer 1 (m: ausztriai család), Sauerbrunn 4 (m: ausztriai savanyú víz forrású fürdőhely), Lippe 2 (m: 1. Werner on der Lippe folyó), Werner 3 (m: helység), Waltner 3 (m: erdő, a német „Wald” szóból), Weiler 2 (m: falucska, a német „weiler” szó), Römer 2 (m: római), Werdes 1 (m: Werdau német város után).

Szerb: Adorján 7 (m: Zenta közeli falu), Bilitzer 8 (m: Bileca falu), Beregrad 1 (m: belgrádi).

Lengyel: Wessetzky 2 (m: Wreszcz község), Winterlitz 2 (m: község).

Ukrán: Groszinger 1 (m: Grozny folyó), Szolowits 7 (m: helységnév).

Cseh: Breschnitz 1 (Breznice község), Csics 1 (Csicsva), Domány 12 (Domonya), Gács 11 (Halics), Gimes 1 (Selenec), Horovitz 51 (Horovice), Ida 3 (Ida Velka), Jablonsky 2 (Jablonka), Kuthi 4 (Kuth), Lipsitz 10 (Liebeschitz), Prager 7 (Prága), Ráthkai 3 (Ratkova), Rózsahegyi 5 (a magyar: Bodavzal), Sárosi 1 (Sáros nevű falu), Szurovi 1 (Szurov), Tausz 6 (Taus falu), Tutschak 2 (Thoma falu), Reszler 4 (Prága egyik utcája).

Angol: Elkan 2 (m: régi angol nyelvből), Hay 1 (m: Perth vidékéről), Lampert 1 (m: helység), London 10.

Lengyel: Glieger 1 (Glevice), Garzó 5 (Gorzo), Herk 1 (Herko szlovák falu), Kartal 1 (Kertaly), Katzender 11 (Kaczana folyó), Nothi 2 (Notee folyó), Lisszauer 1 (Lisznó helység), Laszk 2 (Lask helység), Radan 1 (Radom város), Szander 3 (Szanok város), Glaritzer 5 (Glaricz), Grünwald 60 (lengyel helység), Pilicz 1 (Pilica), Raduchiner 1 (Raducz), Lischnier (Lisch falu)

Az alábbi nevek nem földrajzi nevek, de egy bizonyos településhez, környezethez viszonyított fekvését jelöli meg: Ausländer 11 (külföldi), Hazai 1, Heiman 11 (m: hazai), Lakos 2 (m: itteni), Landessmann 1 (m: honfitárs), Landsmann 3 (m: honfitárs), Neuber 1 (m: újonnan jött), Neubauer 2 (m: újonnan jött), Neuhauser 2 (m: újonnan jött), Unsdorfer 2 (m: hazai), Versitz 2 (m: áttelepedett) Krajnik 7 (m:

határ menti – cseh: kraj = határ, nik = menti), Neumann 67 (új ember), Neulander 5 (m: új gazda), Neuhouse 1 (új háztulajdonos).

Községeen belüli elhelyeződése: Strasszer 3 (m: utcán (főutcán) lakó szemben a...), Kaff nevűvel (m: eldugott helyen lakó).

Román: Biztric 5 (Bistrica), Brodi 12 (Brod), Jassi 1 (Jassi helységnev), Jassingier 9, Jaszinger 1, Moldovan 8 (Moldova).

Szerb: Bilitzer 8 (Bileca falu)

Országok, nemzetiségek és egyéb nevekből alakult nevek D.

Magyar: Bolgár 1, Horváth 13, Kún 1, Kúnos 14, Kurd 1, Lengyel 14, Magyar 2, Mór 2, Morvay 2, Németh 3, Rác 11, Rátz 55, Szász 4, Székely 20, Svéd 20, Tóth 8, Török 7, Szilágyi 18.

Német: Böhm5 (m: bohémiai), Deutsch 91 (m: német), Finnreich 1 (m: finnországi), Frank 55 (m: francia), Frenkel 54 (m: francia), Fränkel 55 (m: francia), Frenkl 1 (m: francia) Fränkl 2 (m: francia), Österreicher 9 (m: osztrák), Hollander 16 (m: holland), Pollak 43 (m: lengyel), Preusz 1 (m: porosz), Steier 18 (m: stájerországi (Ausztria)), Schlesinger 8 (m: sziléziai), Ungar 43 (m: magyar)

Orosz: Polatsek 8 (oroszul: lengyel)

Lengyel: Lechner 5 (m: a lech, azaz lengyel népből való).

Szláv: Bánó (m: a Bánságból való).

Foglalkozásra utaló magyar nevek E/1.

Magyar: Ács 4, Asztalos 2, Bányász 2, Bocskor (készítő) 1, Bodnár 3, Bognár 2, Cserép (készítő) 1, Csapó 2, Doktor (orvos) 1, Erdős 24, Faragó (szobrász) 1, Fazekas 7, Forgács (esztergás) 3, Földes 8, Futó (küldönc) 6, Fűzes (fűzfatermelő) 9, Gerendás (ács) 1, Gárdos (kovács) 4, Gátas 2, Gulyás 7, Gyűró (tésztakészítő) 1, Hagymási 3, Halász 9, Hencser (kárpitós) 1, Hajós 8, Hegedüs 2, Ihász (juhász régen) 1, Juhász 1, Kaszás (földműves) 2, Kádár 16, Kenyeres (pék) 4, Kepes, Képecs 22 (a Kepe szóból = kazalba rakó), 24, Kerekes (kerékgyártó) 5, Kovács 43, Kertész 30, Köves 3, Kövesi 2, Lantos (zenész) 6, Lovas 3, Madarász 1, Molnár 33, Pásztor 1, Pinczés 1, Révész 15, Sáfár (uzsorás) 1, Sipos (trombitás) 13, Szabó 9, Seres (sörös) 1, Szántó (földműves) 22, Szegő (szabó) 1, Szöllős 6, Szűcs 4, Sós (sókereskedő) 9, Takács 4, Vadász 10, Vágó (hentes) 8, Vámos 1.

Foglalkozásra utaló német nevek E/2:

Ackermann 1 (m: földművelő), Aschrod 2 (m: rostakészítő), Axelrad 2 (m: kerékgyártó), Bauer 21 (m: építő), Beck 19 (m: pék), Bermann 4 (m: bányász), Bergmann 4 (m: bányász), Biller 2 (m: bányász), Bleacher 1 (m: hajfestő), Blonder 2 (m: hajfestő), Blander 6 (m: hajfestő), Bleier 5 (m: ólomiparos), Bleyer 22 (m: ólomiparos), Brandwein 2 (m: szeszégető), Brand 4 (m: 1) égető, 2) fűtő), Brenner 10 (m: szeszfőző), Breier 10 (m: pasztagyártó), Breuer 27 (m: pasztagyártó), Brief 1 (m: levélíró), Buchler 4 (m: könyves), Bugler 4 (m: vasaló), Degen 1 (m: kard (kovács)), Drechsler 2 (m: esztergályos), Drexler 2 (m: esztergályos), Drucker 1 (m: nyomdász), Eisner 6 (m: vasas), Faber 1 (m: csodálatos), Feldmann 50 (m: földműves), Fellner 7 (m: szőrmés), Fleisch 17 (m: mészáros, hús), Fleischmann 9 (m: mészáros), Fleischer 17 (m: mészáros), Forschner 3 (m: kutató), Fruchter 5 (m: gyümölcsös), Feldmesser 5 (m: földmérő), Gartner 1 (m: kertész), Geiger 32 (m: hegedüs), Geldmann 3 (m: pénzváltó), Gerstner 4 (m: árpatermelő), Gertner 1 (m: árpatermelő), Gisser 3 (m: fémöntő), Gleichmann 9 (m: földet simító), Graner 2 (m: terményes), Gruber 1 (m: bányász), Guttmann 111 (m: gondnok), Hammer 2 (m: kalapácsos), Handler 2 (m: kereskedő), Hausner 1 (m: házaló), Horn 4 (m:

szaruiparos), Heierich 1 (m: szénakezelő), Hutter 1 (m: kunyhó(építő)), Helfrich 2 (m: asszisztens), Huber 3 (m: nyersbőrös), Kaldor 5 (m: borpréselő), Kaltmann (m: hűsfüstölő), 2 Kandel 12 (m: cukorkakészítő), Kannengisser 4 (m: ciniparos), Kannenbieser 4 (m: ciniparos), Keszler 19 (m: rézműves), Kissner (m: párnakészítő), Knopfmacher 2 (m: gombkészítő), Knopfler 26 (m: gombkészítő), Koch 1 (m: szakács), Kollmann 6 (m: szenes (Kohl:)), Kopfstein 2 (m: kockakő(gyártó)), Kornfeld 1 (m: kukoricatermelő), Kornhauser 10 (m: kukoricatároló), Kreiszwirth 1 (m: központi helyen lévő korcsmáros), Laufer 6 (m: futó 2) küldönc), Lederer 11 (m: bőrös), Lehner 1 (m: lépcsőkorlát-ács), Leier 1 (m: lantos), Leiter 2 (m: vezető), Leitner 2 (m: vezető), Lichtmann 37 (m: rakodómunkás), Mahler 5 (m: festő), Meisch 1 (m: erdőirtó), Mittelmann 5 (m: ügynök), Nadler 4 (m: tükészítő), Nagel 4 (m: szegkészítő), Neubauer 5 (m: újjáépítő), Ohlmacher 3 (m: olajütő(s)), Politzer 1 (m: rendőr(i)), Pressler 1 (m: sajtoló), Preisler 16 (m: becsüs), Priesler 4 (m: zálogházi becsüs), Precz 4 (m: pereckészítő (pretzel)), Malter 2 (m: kőműves), Rahmer 9 (m: (fog-)krémgyártó), Reiner 7 (m: tisztító), Reiter 4 (m: lovas), Ring 4 (m: gyűrű(s) 2. ékszerész), Reisman 12 (m: utazó), Rosinger 7 (m: mazsolaszárító), Schäffer 1 (m: juhász), Silberer 7 (m: ezüstműves), Silbermann 4 (m: ezüstműves), Schmidt 3 (m: kovács), Schmidek 2 (m: kovács), Schindler 9 (m: tetőfedő), Schlosser 2 (m: kulcsár), Slosser 2 (m: lakatos), Schlüssler 2 (m: kulcsár), Snyder 3 (m: szabó), Spielman 1 (m: színész), Sechfreund 3 (m: 1. eke-társ, 2. szántó-társ), Sichermann 1 (m: őr), Sonnenwirth 1 (m: napos (helyen lévő) kocsmatulajdonosa), Stahler 2 (m: acéledző), Stauber 6 (m: porozó), Steuer 4 (m: adó(szedő)), Spiegel 2 (m: tükrös), Springer 2 (m: rugókészítő), Teller 2 (m: tányér(os) 2. pincér), Terner 1 (m: esztergás (Turner)), Tepfer 2 (m: edényes (Topi)), Teszler 7 (m: asztalos), Trattner 9 (m: nemezgyártó), Treiter 2 (m: kötélgyártó), Waldmann 5 (m: erdős), Weber 1 (m: szövő), Wechler 1 (m: pénzváltó), Weiner 7 (m: szöllős), Winkler 2 (m: ács), Wirtmann 4 (m: kocsmáros), Wurmbrand 6 (m: féregirtó), Wassermann 8 (m: vízfordó), Ziegler 1 (m: kőműves), Ciegler 1 (m: kőműves), Zichermann 9 (m: őr), Zimmer 2 (m: ács), (Zimmermann 2 (m: ács), Zober 6 (m: dézsakészítő), Zuckermann 1 (m: cukorkás)

Foglalkozásra utaló egyéb idegen nyelvű nevek E/3:

Cseh: Rochlitz 2 (m: kiflipék (Rohlik)).

Osztrák: Meisch 1 (m: erdőirtó).

Német-szláv: Reismovits 3 (m: kereskedelmi utazó).

Német-yiddis: Eisnitz 1 (m: vasmunkás (Eisner)).

Német-svájci: Bissi 6 (m: homokos földet művelő).

Yiddis: Emerich 12 (m: vederkészítő, a héber: „Emer” szóból), Paneth 9 (m: a földesúr beceneve: „Pan”, lengyel és ukrán keveréssel).

Román: Streger 15 (m: guard (Strejar)).

Lengyel: Lenhorn 3 (m: lentermelő).

Orosz: Robitsek, Robicsek 8 (m: dolgozó).

Angol: Fay 2 (m: finom 2. jó (minőségű)).

Szláv: Freuner 2 (m: Frombork lengyel város).

Fizikai jellegre utaló nevek F.

Magyar: Bársony(os) 3, Fényes (tisza) 10, Göndör (hajú) 5, Hollós (képű) gúny 2, Kiss (kicsi) 11, Kemény (kötésű) 11, Kopasz 9, Nagy 20, Ormós (nagy) 1, Szilárd (erős) 1, Szőke (hajú) 7,

Német: Altman 22 (m: öreg ember), Biederman 1 (m: tisztelt ember), Blas 5 (m: sápadt), Bleich 3 (m: sápadt), Dicker 11 (m: kövér), Dickman 16 (m: kövér), Dun 1 (m: tokás (ember)), Eisen 2 (m: (vas) erős), Ellenbogen 4 (m: könyöklő), Ellbogen 1 (m: könyöklő), Erber 3 (m: öröklő), Glancz 10 (m: fényes), Graun 1 (m: őszülő), Grosz 302 (m: nagy), Groszmann 56 (m: nagy), Gichner 1 (m: köszvényes), Hübscher 1 (m: csinos), Heller 21 (m: világos (bőrű)), Him 1 (m: okos) agy(ú)), Hoch 1 (m: magas), Hochmann 1 (m: magas), Klein 430 (m: kis (termetű)), Kleinmann 6 (m: kis (termetű)), Kleinroth 6 (m: kis vörös (hajú)), Fettmann 10 (m: kövér), Kentrer 1 (m: felforgató (kentern)), Klar 3 (m: okos), Kraft 5 (erős), Krauss 145 (m: göndör (hajú)), Kraszter 1 (m: hangos(kodó)), Kreisser 1 (m: Krauss beceneve), Kurcz 7 (m: apró 2. kicsi), Langer 7 (m: hosszú 2. magas), Lädig 2 (m: nőtlen), Links 3 (m: balos 2. balkezes), Lichtmann 35 (m: világos (bőrű)), Mund 4 (m: száj(as)), Minich 1 (m: erős), Nasch 3 (m: „nassoló”, 2. csemegéző), Preisler 16 (m: jutalmazott), Prizer 3 (m: jutalmazott), Rachner 1 (m: kihívó „Rache”), Reichard 5 (m: erős 2. kemény), Reichart 1 (m: erős 2/ kemény), Sauber 2 (m: tiszta), Saubermann 2 (m: tiszta ember), Schön 12 (m: szép), Schwimmer 1 (m: úszó), Spitz 19 (m: hegyes (fejű) 2. orrú), Stark 5 (m: erős), Ullmann 17 (m: gazdag), Verplackte 1 (m: foltos (ruhájú)).

Lengyel: Czutrin 3 (m: kócos hajú), Fodor (m: göndör hajú), Rudas (m: vörös (hajú)), Soltesz (m: villogó szemű).

Lengyel-yiddis: Mendelovits (m: emberecske a „mendele” szóból).

Olasz: Proll (m: elhagyott gyermek a „proletti” szóból).

Szellemi tulajdonságot, magatartást leíró nevek G.

Magyar: Barát 2, Baráth 5, Békés 11, Boldogh 2, Csendes 2, Csengő (hangú) 1, Édes(kés) 2, Ember(séges) 2, Galambos (szívű) 1, Hasznos 1, Hűvös (természetű) 1, Igaz(mondó) 11, Láng(lelkű) 26, Szemes (ügyes) 1, Szilas (heves) 5.

Német: Aufrichtig 9 (m: őszinte), Auspitz 7 (m: sikeres), Blitzer 9 (m: csillogó), Ehrenfreund 2 (m: tisztelt barát), Einzig 4 (m: egyetlen(-em)), Engelmann 10 (m: angyali(-an) kedves), Feigh 4 (m: gyáva), Feuer 6 (m: tüzes 2. heves), Flamm 6 (m: lelkes), Freund 7 (m: barát(ságos)), Fried 98 (m: békés), Frisch 19 (m: üde), Frommer 2 (m: jámbor), Fröhlinger 4 (m: vidám ember), Glück 44 (m: szerencsés), Glücklich 3 (m: szerencsés), Grad 5 (m: egyenes (jellem)), Greiner 2 (m: sírós), Grussmann 1 (m: szívélyes), Gunsz 8 (m: jóakarátú), Habermann 1 (m: erélyes), Hartmann 21 (m: kemény szívű), Hechtmann 1 (m: felvágós), Heisz 7 (m: forró (vérű)), Held 2 (m: hősi), Hercz 17 (m: szív(es)), Hoffer 32 (m: reménykedő), Keiner 6 (m: nincstelen), Kluger 1 (m: okos(kodó)), Lautmann 1 (m: hangos(kodó)), Leer(gűnynév) 9 (m: üres 2. szimpla), Lieber 1 (m: kedves), Liebermann 18 (m: kedves ember), Liedermann 3 (m: énekes ember), Löbl 22 (m: tisztelt ember), Lusz 26 (m: vidám ember), Mann 12 (m: ember(ies)), Nachmann 2 (m: követő), Nichtmann 1 (gűny) (m: szegény (szellemi)), Redl 1 (m: becsületes), Redlich 1 (becsületes), Schatz 2 (m: drágaság(om)), Scharf 2 (m: éles (eszű)), Schreier 2 (m: sírós), Schweiger 3 (m: csendes), Signer 2 (m: győzedelmes), Springer 6 (m: élénk), Schreiner 2 (m: kitűnő), Stendig 2 (m: állandó), Stilmann 6 (m: csendes), Strauszmann 7 (m: veszekedős), Susskind 3 (m: kedves (gyerek)), Taub 2 (m: galamb(lelkű)), Wunder 3 (m: csodálatos), Zeisler vagy: 2 Czeisler 5 (m: csalogató),

Olasz: Bonis 15 (m: jó, az olasz „bono” szóból).

Orosz-yiddis: Simkovits 10 (m: a „szimha” öröm szóból), Zelikovits 6 (m: „selig” = boldog).

Szláv: Radó 3 (m: „Radu” = víg).

Állati nevekből alakult nevek H.

Magyar nevek: Bárány 10, Elefánt (gúnynév) 5, Farkas 72, Madár 1, Nyúl 7.

Német nevek: Adler 27 (m: sas), Beer 2 (m: medve), Eber 1 (m: vaddisznó), Falk 3 (m: sólyom), Fisch 39 (m: hal), Fogel 32 (m: madár), Fuchs 1 (m: róka), Fux 6 (m: róka), Haasz 20 (m: nyúl), Hahn 3 (m: kakas), Hirsch 40 (m: szarvas), Kroh (gúnynév) 5 (m: szarka), Schneck 11 (m: csiga), Strauss 6 (m: strucc), Taub 2 (m: galamb), Widder 4 (m: kos), Wiesel 17 (m: hód).

Orosz: Beluch 2 (m: tokhal (beluga kaviár)).

Lengyel: Boczán 6 (m: gólya).

Yiddish: Falkovits 2 (m: sólyom, yid: falkon), Weigl 3 (m: madár, yid: vogel).

Német-olasz: Rappaport 3 (német: Rappa = holló, Porto olaszul: kikötő; magyarázatát lásd az 483. oldalon!)

Növényi nevekből alakult nevek I:

Magyar: Almási (almás, -kert) 4, Czitrom 6, Czukor 2, Fenyő 1, Fenyves 7, Jávor (fa) 4, Kender 2, Rozs 3, Rózsa 11, Szegfű 1, Torma 1, Venyige 2.

Német: Baum 9 (m: fa), Blaum 2. Blohm 3. Blume, Bohn 1 (m: bab), Füzner 1 (m: füzes), Gewurtz 4 (m: fűszer(es)), Hönig 14 (méz(elő növény)), Mandel 49 (m: mandula (fa)), Nussbaum 19 (m: diófa), Ölbaum 4 (m: olajfa), Pfeffer 1 (m: paprika), Rose 6 (m: rózs), Weintraub 3 (m: szőlő(s)), Weinstock 2 (m: szőlőtőke), Weinreb 1 (m: szőlőkacs).

Yiddish: Teitelbaum 19 (m: datolyapálma fa), Ruzicska 1 (m: rózsácska a yid „Rosele”-ből, Matrinom név).

Lengyel: Laritz 1 (m: fafajta, lengyelül: Larisz), Paszternak 3 (m: egyfajta: „répa”).

Angol: Hay 1 (m: széna, német: Heu).

Olasz: Cenover 1 (m: a „cenema” szóból, m: fahéj).

Ásványi, fémek elemekre utaló nevek J:

Magyar: Aczél 6, Cement 3, Cin 2, Gyémánt 15, Klór 9, Rubin(t) 4, Vas(s) 8, Zafir 8.

Német: Bergglass (m: hegyi kristály), Bernstein 9 (m: borostyán), Bleier 5 (m: ólom, ólmos), Blejer 3 (m: ólom, ólmos), Bleyer 22 (m: ólom, ólmos), Bleuer 4, Brandstein 6 (m: tűzkő), Diamont 1 (m: briliáns), Eberstein 1 (m: egyfajta féldrágakő), Edelstein 4 (m: drágakő), Eisen 2 (m: vas), Feuerstein 2 (m: tűzkő), Glastein 3 (m: sima kő), Glatstein 5 (m: sima kő), Marmorstein 9 (m: márványkő), Mermerstein 10 (m: márványkő), Orenstein 23 (m: előkelő ruhákat ékesítő díszkő), Ornstein 1 (m: előkelő ruhákat ékesítő díszkő), Perl 9 (m: gyöngy), Saphir 4 (m: zafir), Segelstein 7 (m: pecsétgyűrű kő).

A „Stein” (kő) szóval kapcsolatos neveket lásd még a „Fantázianevek” csoportjában is.

Folyóvizekkel kapcsolatos nevek K:

Magyar: Garami 1, Hernádi 1, Kaposi 1, Patak 2, Sajó 5, Vág 3, Vági 3.

Kapcsolt fogalmak: Fahidi 4, Gát 4, Hidas 7, Révész 16, Révi 12, Hidas 3, Hajós 8, Gátas 2.

Német: Brück 12 (m: híd (Brücke)), Leichter 4 (m: bárkás), Leichter 2 (m: bárkás), Schiffmann 19 (m: hajós).

Yiddish: Mayerovits 2 (m: tenger(fia)).

Angol: Bay 1 (m: öböl).

A természet világából vett nevek L/1:

Magyar: Berkes 3, Csillag 23, Fenyves 5, Fenyvesi 8, Fűzes 2, Hajnal 1, Halmos 4, Harmat 3, Havas 7, Hegyi 4, Keleti 1, Köves (út) 4, Kövesi 2, Mezei 4, Mező 6, Réti 4, Róna 9, Rónai 9, Sugár (nap) 5, Világi 2, Völgyi 2.

Német: Berger 99 (m: hegyi), Blitz 1 (m: villám), Brisek 1 (m: könnyű szél (Brise)), Donner 2 (m: mennydörgés), Fohn 22 (m: könnyű nyári eső (Föhn)), Graus 2 (m: kavics(os)), Licht 6 (m: világosság), Mondschein 4 (m: holdfény), Morgenstern 4 (m: hajnalcsillag), Nebel 1 (m: köd), Schnee 1 (m: hó), Sonnenschein 3 (m: napsugár), Stern 49 (m: csillag), Winter 2 (m: tél).

A görög mitológiából: Atlas 4.

Latin: Lux 2 (m: fény), Spiro 3 (m: lélegző 2. élő).

Fantázianevek L/2:

A Baum (m: fa) szóból: Flaczenbaum 3, Grünbaum 40, Grünblatt 49, Lusztbaum 5.

A Berg (m: hegy) szóból: Altberg 2, Ehrenberg 2, Freiberg 2, Grünberger 39, Langberg 1, Reichenberg 3, Rauchberger 2, Schönberger 16, Reichenberg 2, Reinberger 2, Steinberg 4, -er 1, Steinfeld 3, Sternberg 4, -er 19, Spielberger 1, Unterberger 1, Wasserberg 2, Wohlberg 6, Zuckereger 1.

A Stein (m: kő) szóból: Bornstein 9, Eckstein 6, Ehrenstein 1, Epstein 7, Ernstein 2, Finkelstein 7, Harstein 5, Heierstein 1, Löwenstein 1, Wohlstein 1.

A Feld (m: föld) szóból: Bernfeld 7, Hercfeld 3, Lindinfeld 32, Neufeld 8, Schlüsselfeld 3, Schöpfungfeld 14, Sendenfeld 1, Feldheim 17.

A G., H., I., J. és L. csoportbeli nevek továbbképzése L/3,

Német:

G. csoport: Feuer-mann 6, Fried 7, -er 7, -haber 5, -lander 3, -mann 171, Frisch 11, -mann 12, Glück 26, -lich 4, -mann 3, Hoffer 9, -mann 17, Mann 12, -heim 5

H/1 csoport: Fisch 34, -bein 5, -er 69, Hirsch 40, -mann 35, -ler 1, Straus 5, -mann 7.

I/1 csoport: Blum 24, -enfeld 6, -enstein 1, Mandel 22, -baum 7, Rose 4, Rosenbaum 2, -berg 23, -bluth 2, -bluht 1, -feld 37, -stein 1, -thal 10, -zweig 9, Rosmann 8, Rosner 11, Rosinger 1, Baum 2, Beigbaum 1, Ohlbaum 4, Kestenbaum 7, Kosztenbaum 2, Siegelbaum 4.

J/1 csoport: Eisen 2, -berg 16, Perl 19, -mann 2.

Megjegyzést lásd az 474. és 483. oldalon!

L/1 csoport: Licht 6, -ig 2, -mann 2, -schein 2, -schjein 2, -er 14.

Színekre utaló nevek M/1.

Magyar: Barna 15, Fehér 20, Fejér 2, Fekete 18, Veres 3.

Német: Blau 45 (m: kék), Braun 66 (m: barna), Gelb 7 (m: sárga), Gelber 1 (m: 1. sárgább 2. sárgás), Gold 7 (m: arany), Grün 32 (m: zöld), Kupfer 18 (m: réz), Roth 82 (m: piros), Schwarcz 265 (m: fekete), Schwartz 16 (m: fekete), Silber 32 (m: ezüst), Weisz 299 (m: fehér).

Színekre utaló összetett német nevek M/2:

Braun-stein 2 (m: barna kő), -er 4 (m: barna), Gelb-er 3 (m: sárga), -erger 17 (m: sárga hegyi), -ermann 19 (m: sárga ember), -mann 13 (m: sárga ember), Goldberger 174 (m: arany hegyi), -farb 2 (m: arany színű (Farbe)), -klang 2 (m: arany csengésű), -mann 10 (m: arany(at) érő ember), -schlager 1 (m: aranyverő), -stein 112 (m: arany kő), -finger 1 (m: arany ujjú), -sliker 2 (m: aranyozó), Grün-baum

16 (m: zöld(elő) fa), -berger 25 (m: zöld hegy(i)), -blatt 4 (m: arany levél), -er 7 (m: zöldeges), -feld 24 (m: zöldeges), -hut 8 (m: zöld kalapos), -mann 9 (m: zöld ember), -spann 4 (m: zöld ember), -stein 7 (m: zöld kő), -zweig 7 (m: zöld(fa)ág), Kupfer-stein 22 (m: rézkő), -wasser 1 (m: réz ízű víz), Roth-mann 18 (m: veres ember), -stein 2 (m: veres hegy(i) kő), Rottenberg 4 (m: veres hegy(i)), Schwartz 15 (m: fekete), Schwarcz 251 (m: fekete), -kopf 6 (m: fekete hajú), Silber-er 7 (m: 1. ezüstöző 2. ékszerész), -mann 3 (m: 1. ezüstöző 2. ékszerész), -stein 6 (m: ezüstöt tartalmazó érckő), Weisz-berg 5 (m: fehér hegy(i)), -berger 2 (m: fehér hegy(i)), -brunn 8 (m: fehér forrás), -house 6 (m: fehér ház (tulajdonos)), -kron 6 (m: fehér koronás (pld.: üzleti feliraton)), -litzer 6 (m: csipkeverő), -mann 7 (m: fehér (arcú) ember), -ner 5 (m: fehérenemű-varrónő), -enberg 1 (m: fehéres hegy).

Vezetéknévek családnévként való használata, magyar nevek N.:

Balázs 14, Balog 3, Balogh 1, Bálint 3, Bencze 3, Bernáth 28, Benedek 3, Dénes 8, Elek 5, Fábrián 5, Gábor 11, Gáspár 2, Gellér 5, Gellért 2, Gergely 5, Hermann 14, Ignácz 2, Kálmán 16, Kelemen 36, Kelen 1, Lajos 1, Lőrincz 8, Márkus 4, Márton 16, Mihály 7, Miklós 9, Pál 2, Pál 1, Péterfi 2, Péter 3, Sándor 2, Sebestyén 7, Simon 2, Sándorfi 2, Sándorffi 1.

Német eredetű nevek: Alekszander 1 (m: Sándor), Bernhardt 3 (m: Bernát), Kepich 2 (m: Káspár a n. „Kepp”-ből 2. dédelgetett gyerek), Lenardt 6 (m: Leonárd), Lenart 1 (m: Leonárd), Gonda 12 (m: Konrád), Elisner 2 (m: Eliás), Papkesz 2 (m: apácska papa + kesz becézés).

Latinból eredő magyar név: Orbán 3 (m: városi, a la: Urbanus-ból).

Francia: Binét 10 (m: Binette a beceneve a Robertnek).

Olasz: Finiász 1 (m: jó az olasz Fino).

Portugál-spanyol: Paisner 1 (m: Pais keresztnévből), Vemcsek 1 (m: a szláv Venceszlav beceneve).

Angol: Roboz 3 (m: Robert rövidítés: Rob).

Bibliai: Vida 1 (m: Vitus).

Lengyel: Goda 1 (m: 1. Godislav 2. Godimir), Laritz 1 (m: Larysz anyai név).

Cseh: Ambrus 1 (m: Ambroz személynévből), Tuschak 2 (m: beceneve Tush a Tomaznak),

Szlovák: Bartha 8 (m: a Bartolomeusból), Bartos 5 (m: a Bartolomeusból), Herk 1 (m: 1. szlovák 2. sziléziai falu), Herskovits 37 (m: Herschke fia), Mendelovits 2 (m: Mendel fia ()).

Német-yiddish: Herssko 8 (m: 1. Hershke 2. bece: Hirsch), Teiwler 1 (m: Tewje (orosz)).

A leggyakrabban előforduló magyar nevek O/1:

Farkas 72, Dávid 54, Jakab 46, Kovács 43, Kardos 37, Lówy 37, Kelemen 36, Salamon 36, Molnár 33, Kertész 30, Bernáth 28, Láng 26, Kepes 24, Erdős 24, Csengeri 23, Lőrinczi 22, Szántó 22, Csillag 22, Fehér 20, Nagy 20, Svéd 20, Székely 20, Bihari 18, Fekete 18, Földes 18, Nyiri 18, Szilágyi 18, Kádár 16, Márton 16, Révész 16, Gyémánt 15, Barna 15, Kálmán 15, Kiss 15, Balázs 14, Hermann 14, Lengyel 14, Lukács 14, Kúnos 14, Bíró 13, Fodor 13, Hajdú 13, Mózes 13, Horváth 13, Sipos 13, Aron 12, Bródi 12, Révi 12, Somogyi 12, Vajda 12, Vértes 12, Békés 11, Cserép 11, Gábor 11, Fülepp 11, Igaz 11, Kemény 11, Rácz 11, Rózsa 10, Bárányi 10, Fényes 10, Gabányi 10, Vadász 10,

A többi családnév 10-nél kevesebbszer fordul elő.

A leggyakrabban előforduló német nevek O/2:

Klein 430, Grösz 302, Weisz 299, Schwarcz 285, Goldberger 174, Friedmann 171, Kohn 147, Krauss 145, Katz 123, Goldstein 112, Gutmann 111, Rosenberg 111, Berger 99, Fried 98, Deutsch 91, Rosenfeld 87, Róth 82, Fischer 69, Neumann 67, Moskovits 66, Broun 64, Brümvald 60, Gottlieb 58, Grossmann 56, Frank 55, Horovitz 51, Feldmann 50, Grünblatt 49, Mandel 49, Steril 49, Blau 45, Glück 44, Holländer 43, Pollák 43, Ungár 43, Glück 41, Grünbaum 40, Hirsch 40, Fisch 39, Grünberger 39, Herschkivits 37, Markovits 37, Rosenfeld 37, Ehrenfeld 35, Lichtmann 35, Fogel 32, Geiger 32, Grün 32, Hoffer 32, Lindenfeld 32, Silber 32, Frenkel 31, Adler 27, Breuer 27, Knöpfler 26, Luszti 26, Gottdiener 25, Grünberger 25, Blum 24, Grünfeld 24, Popper 24, Engel 23, Ohrenstein 23, Rosenthal 23, Winkler 23, Rosenberg 23, Altmann 22, Bleyer 22, Danczinger 22, Fohn 22, Hartstein 22, Kupfer 22, Kupferstein 22, Löbl 22, Mandel 22, Teller 22, Bauer 21, Hartmann 21, Heller 21, Eisner 20, Haasz 20, Kaufmann 20, Svéd 20, Székely 20, Beck 19, Burger 19, Frisch 19, Gelbermann 19, Keszler 19, Nussbaum 19, Rosenbaum 19, Schaffer 19, Perl 19, Sciffmann 19, Spitz 19, Steinberger 19, Teitelbaum 19, Kupfer 18, Liebermann 18, Rosenzweig 18, Rothmann 18, Steier 18, Feldheim 17, Fleischer 17, Hercz 17, Liener 17, Singer 17, Wiesel 17, Gelberger 17, Hoffermann 17, Dickmann 16, Eisenberg 16, Grünbaum 16, Grünbaum 16, Preisler 16, Schönberger 16, Wiener 16, Schwartz 15, Zichermann 15, Streger 15, Eisenberger 14, Blum 14, Höning 14, Keiner 14, Kúnos 14, Löwinger 14, Gelbmann 13, Gelbermann 13, Brück 12, Emerich 12, Frischmann 12, Gonda 12, Reismann 12, Schön 12, Schünfeld 12, Slamovits 12, Bónis 12, Kandel 12, Auslander 11, Burg 11, Dicker 11, Basch 11, Frisch 11, Hermann 11, Katzender 11, Lederer 11, Rosner 11, Schneck 11, Holländer 11, Binét 10, Brenner 10, Engelmann 10, Fettmann 10, Glancz 10, Breier 10, Kaiser 10, Goldmann 10, Kornhauser 10, Lipsitz 10, London 10, Mermerstein, Rosenthal, Schreiber 10, Simkovits 10, Ternér 10.

A többi név tíznél kevesebbszer jelenik meg a listán. Gyakorisági számát lásd a szövegekben.

Utószó

A névlistán több mint 11 000 nevet találunk. Neveket, melyek viselői nem jöttek vissza a holokauszt véstőiből, és neveket, melyek tulajdonosai a II. világháború végéig tengődtek szenvedésekkel teli világban. A sok ezernyi név között két név világlott ki:

Az egyik Eisenberg Hermanné szül. Führer Frinett.
A másik: Ungerleider
ez két tagból áll: Unger és Leider

A szótár az „Unger” német szó magyar jelentését úgy határozza meg, hogy 1. igazságtalanság, 2. jogtalanság, 3. sérelem. Így – átvitt értelemben – a név olyasmit jelent, hogy „Sérelmet elviselő”. A „Leider” német szó jelentését jól ismertük, magyarul: sajnós vagy sajnálatosan. Leider (sajnos) az igazságtalanság az ókortól a babilonai fogságtól, a római elnyomástól kezdve a középkori egész Európa-beli üldöztetésen keresztül a spanyol inkvizíción át Magyarországra is eljutott még a XX.

században is. A kötelező hegyes, színes kalapok – a sárga gúnyfoltokkal diszelve, megkülönböztető felsőruhák –, amik a zsidók részére rendeletileg voltak előírva – a középkori gettóba való kényszerítéssel – mindenben hozzájárultak a jogtalanság és igazságtalanság halálos társadalmi kóros megnyilvánuláshoz. Lipót és Ferenc József császár és királynak kellett jönni, hogy a zsidóság megkapja a sokáig várt megérdemelt egyenjogúságot.

... de azután mégis jött valaki – akinek *nem* kellett volna jönnie, a Führer –, aki túltett minden előző népiirtáson. Ha ő nem jött volna, akkor ennek az irásnak a megszerkesztése sem lett volna szükséges, nem lett volna *ok* rá, hogy halotti névsorok megszülessenek!

Forrásmunkák

- Panoráma Könyvkiadó Vállalat Budapest kezelésében megjelent Útikönyvsorozat kiadványai:
 Csehország, 3., javított kiadás (1981), Jugoszlávia, 4., bővített kiadás (1972), Lengyelország, 2., javított kiadás (1975), Magyarország, 6., átdolgozott kiadás (évszám nélkül), Szovjetunió, 3., átdolgozott kiadás (1974)
- Rand McNally Comprehensive World Atlas 2nd edition 1991 Webster's New Geographical Dictionary rev. edition Merriam Webster 1984.
- Chamber's Biographical Dictionary, edited by Cambridge University Press 1986.
- Who is Who in America, Marquis 1899.
- Webster's New Collegiate Dictionary G&C Merriam 91h ed. 1989. Magyar-Ország.
 Magyar-angol és angol-magyar kézisztár, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1994.
- Cassel's German-English – English-German Dictionary MacMillan Publishing Co. Inc. New York, 1978. valamint különböző szótárak: cseh stb.
- Jreds H. Soes: Handy Guide to Hungarian Geneological Records Livingstone Public Library, New Jersey.
- Arthur Kurzwei: From Generation to Generation, Schocken Books, 1982 Doane Gilbert H. and James B. Bell: Searching for your Aancestors: The How and Why of Geneology 5th edition, University of Minnesota Press, 1980.
- Továbbá a komputeren megjelenő weboldalak és a <http://ancestry.com>

Zsidó pillanatok I.

Zsidó pillanatok II.

Zsidó pillanatok III.

Zsidó pillanatok IV.